

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 25 октомври 2023 г.
(OR. en)

14718/23

ENER 578
CLIMA 512
CONSOM 384
TRANS 450
AGRI 650
IND 566
ENV 1190
COMPET 1040
FORETS 168

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От:	Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от г-жа Martine DEPREZ, директор
Дата на получаване:	25 октомври 2023 г.
До:	Г-жа Thérèse BLANCHET, генерален секретар на Съвета на Европейския съюз
№ док. Ком.:	COM(2023) 668 final
Относно:	СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ Постигане на амбициите на ЕС в областта на енергията от възобновяеми източници в морето

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2023) 668 final.

Приложение: COM(2023) 668 final

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 24.10.2023 г.
COM(2023) 668 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Постигане на амбициите на ЕС в областта на енергията от възобновяеми
източници в морето**

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Възобновяемите енергийни източници в морето ще осигурят ключов принос за постигането на амбициозните цели на ЕС в областта на енергетиката и климата за 2030 г. и 2050 г. и ще намалят зависимостта от вноса на изкопаеми горива. Очаква се възобновяемите енергийни източници в морето да се превърнат в незаменима част от енергийния микс, който ще бъде необходим за декарбонизацията и постигането на неутралност по отношение на климата. Това е отразено в амбицията на държавите членки да постигнат 111 GW енергия от възобновяеми източници в морето до 2030 г., което е почти два пъти по-високо от амбицията, определена от Европейската комисия в стратегията за енергия от възобновяеми източници в морето, публикувана през ноември 2020 г.¹

Комисията приветства тази по-голяма амбиция, включително в контекста на REPowerEU, който изисква по-бърз преход към енергия от възобновяеми източници. Тези по-големи амбиции в сектора на енергията от възобновяеми източници в морето ще трябва да се превърнат в реални проекти с ускорени темпове, също така за да може ЕС да запази водещата си позиция и конкурентоспособността си в световен мащаб на етапа на производство и внедряване — начинание, което става все по-трудно. Разходите са се увеличили, маржовете на печалба са потиснати, а световните вериги на доставки са все по-фрагментирани, включително чрез ограничен достъп до материали и квалифицирана работна ръка. Ето защо планът² за действие за производителите на вятърна енергия представлява неразделна част от пакета за вятърна енергия.

Въз основа на значителния напредък, постигнат по действията, предвидени в стратегията, тези нови предизвикателства трябва да бъдат преодоляни. Постиженията в изпълнението на стратегията обхващат различни теми и сектори, като морското пространствено планиране, взаимодействието с морската среда, инфраструктурата, разположена в морето, регулаторната рамка на ЕС, привличането на инвестиции, научните изследвания и иновациите, както и изграждането на по-здрава верига за доставки и създаване на стойност в цяла Европа.

В допълнение към плана за действие в настоящото съобщение се подчертава постоянният ангажимент на Комисията за възобновяемите енергийни източници в морето и постигането на новите амбиции в тази област. Отрасълът на енергията от вятъра играе важна роля в осъществяването на тези амбиции, но и технологиите за използване на океанската енергия ще трябва да имат важен принос. Освен това за възобновяемите енергийни източници в морето се изискват специфични компоненти в тяхната верига за доставки. Поради това в съобщението се прави преглед на постигнатия до момента напредък и се разглеждат основните предизвикателства, пред които сме изправени, и се предлагат бъдещи действия за:

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2020:741:FIN&qid=1605792629666>

²COM(2023) 669 final

- Разработване на трансгранични мрежи, разположени в морето, въз основа на надеждни методи за анализ на разходите и ползите и разпределение на разходите.
- Ускорено издаване на разрешения.
- засилване на морското пространствено планиране (МПП) като инструмент за укрепване на регионалното сътрудничество и устойчивото съвместно съществуване на възобновяемите енергийни източници в морето и другите морски отрасли;
- укрепване на устойчивостта на инфраструктурата за възобновяеми енергийни източници в морето и на морската сигурност;
- продължаване на усилията в областта на научните изследвания и иновациите, за да се гарантира водещата роля на ЕС в областта на технологиите и устойчивите решения, които съчетават дейностите, свързани с възобновяемите енергийни източници в морето, с околната среда;
- подпомагане на веригите за доставки в ЕС да развият своя капацитет, за да останат конкурентоспособни и способни да допринасят за реализирането на по-амбициозните равнища на инсталираните мощности в морето в ЕС, както и в трети страни, чрез специализирани търговски преговори, в които участва и отрасълът.

2. НОВИ АМБИЦИИ ЗА ВЪЗОБНОВЯЕМИ ЕНЕРГИЙНИ ИЗТОЧНИЦИ В МОРЕТО

За да се гарантира, че енергията от възобновяеми източници в морето ще реализира пълния си потенциал, през ноември 2020 г. Комисията публикува специална стратегия на ЕС за енергията от възобновяеми източници в морето, наречена „Стратегия на ЕС за използване на потенциала на енергията от възобновяеми източници в морето за неутрално по отношение на климата бъдеще“³ (наричана по-нататък „стратегията“).

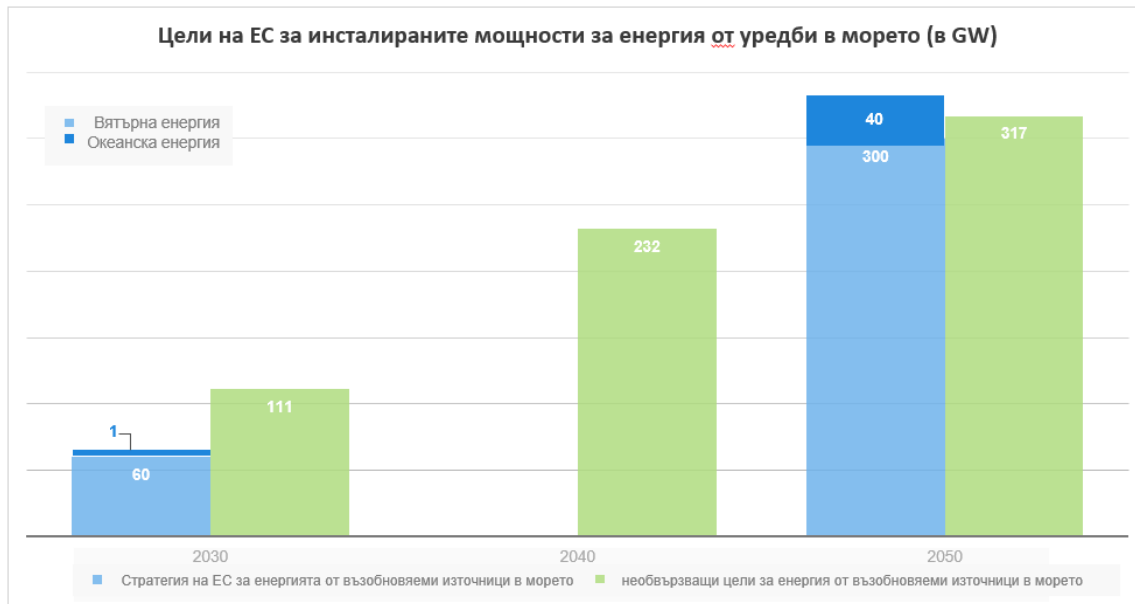
Стратегията представлява съществена промяна, като предлага няколко конкретни мерки и междинни цели в подкрепа на дългосрочното устойчиво развитие на сектора за енергия от възобновяеми източници в морето и за увеличаване на инсталираните мощности за производство на енергия от ветроенергийни уредби в морето до 2030 г. И си поставя ясни амбиции: да има инсталирани мощности за вятърна енергия от разположени в морето уредби най-малко 60 GW до 2030 г. и

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=COM:2020:741:FIN>

300 GW до 2050 г. Освен това беше поставена цел по отношение на океанската енергия: да разполага с поне 1 GW до 2030 г. и с 40 GW до 2050 г.

Оттогава е постигнат значителен напредък. Действията, предложени в стратегията, до голяма степен са извършени или са в процес на изпълнение. Същевременно се наблюдава значително развитие в областта на енергията от възобновяеми източници в морето. Освен това целите в областта на климата и енергетиката, отразени в Закона за климата⁴ и пакета законодателни предложения „Подготвени за цел 55“, както и в пакета REPowerEU⁵, допълнително подчертават, че възобновяемите енергийни източници в морето ще трябва да играят ключова роля в осигуряването на по-нататъшната декарбонизация, сигурността на доставките и замяната на вноса на изкопаеми горива от Русия.

Стъпвайки върху стратегията и регламента за трансевропейската енергийна мрежа (TEN-E), през януари 2023 г. държавите членки се обединиха около незадължителни цели за производство на енергия от възобновяеми източници в морето (ЕВИМ) до 2050 г. и междинни цели за 2030 г. и 2040 г. за всеки от петте морски басейна на ЕС. Новите цели определят по-високо равнище на амбиция по отношение на инсталираните мощности в сравнение със стратегията. Целите за 2030 г. са почти два пъти по-високи от амбициозната цел за 61 GW, заложена в стратегията. Така общата амбиция е до края на настоящото десетилетие да се инсталират приблизително 111 GW мощности за производство на ЕВИМ, като до средата на века те следва да достигнат до около 317 GW. Що се отнася до басейна на Северно море, на срещата на върха в Остенде през април 2023 г. беше заложена по-амбициозна цел за най-малко 300 GW до 2050 г. в северните морета.

⁴ [Регламент \(ЕС\) 2021/1119](#) на Европейския парламент и на Съвета от 30 юни 2021 г. за създаване на рамката за постигане на неутралност по отношение на климата и за изменение на регламенти (ЕО) № 401/2009 и (ЕС) 2018/1999 (Европейски закон за климата)

⁵ СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪВЕТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ ПЛАН REPowerEU ([COM/2022/230 FINAL](#)).

През 2022 г. общите инсталирани мощности, разположени в морето, в ЕС-27 възлизаха на 16,3 GW. За да се преодолее разликата между поетите от държавите членки ангажименти за 111 GW и инсталираните през 2022 г. мощности, трябва да се инсталират средно почти по 12 GW годишно. Това е 10 пъти повече от инсталираните през 2022 г. 1,2 GW.

От началото на Стратегията за енергията от възобновяеми източници в морето досега ЕС е постигнал значителен напредък в разработването на океанската енергия. Много напреднали са няколко пилотни проекта за използване на енергията на приливите и вълните, включително с подкрепата на „Хоризонт Европа“ и Фонда за иновации. До 2027 г. може да се постигне електрогенерираща мощност от 100 MW от океанска енергия, а до края на десетилетието или в началото на 2030 г. — от 1 GW.

Регионалното сътрудничество е от ключово значение за постигането на целите относно енергоснабдяването от морето. Държавни ръководители и министри се срещнаха на 17 декември 2022 г. в Румъния и на 24 април 2023 г.⁶ в Белгия на срещи на високо равнище по въпросите на енергийните източници в морето, за да се споразумеят за по-нататъшно укрепване на сътрудничеството на политическо равнище и за постигане на напредък по трансграничните проекти за енергия от възобновяеми източници в морето. Тези срещи на високо равнище са продължение на срещите на високо равнище в Есбер и Мариенбург в Дания през 2022 г., с участието на председателя на ЕК фон дер Лайен и комисаря Симсон, за засилено сътрудничество в областта на ускореното въвеждане на енергията от възобновяеми източници в морето.

Освен това нараства интересът към определянето на глобална цел за енергията от възобновяеми източници на предстоящата 28-ма конференция на ООН по изменението на климата (COP28) през ноември 2023 г., на която ще бъде определена глобална амбиция в съответствие с целите на Парижкото споразумение⁷. По този начин се дава тласък за бързо ускоряване на внедряването на всички форми на енергия от възобновяеми източници, включително възобновяеми енергийни източници в морето. В този контекст министрите от Г-7 вече се споразумяха за увеличение от 150 GW на мощностите за вятърна енергия от разположени в морето уредби до 2030 г.

В бъдеще Комисията ще продължи да изпълнява, както и да надгражда действията, въведени със стратегията, за да увеличи усилията за постигане на новите амбиции за енергията от разположени в морето уредби.

⁶ https://energy.ec.europa.eu/news/president-von-der-leyen-participates-high-level-summit-focused-energy-security-energy-partnerships-2022-12-16_en; <https://northseasummit23.be/>

⁷ <https://unfccc.int/documents/9097>

3. КАК ДА СЕ РЕАЛИЗИРАТ НОВИТЕ ЦЕЛИ ЗА ЕНЕРГИЙНИ ИЗТОЧНИЦИ В МОРЕТО — ПРЕДПРИЕТИ ДЕЙСТВИЯ И ДОПЪЛНИТЕЛНИ МЕРКИ

3.1. Укрепване на инфраструктурата на електроенергийната мрежа и регионалното сътрудничество

Що се отнася до ветроенергийните уредби в морето, мащабни проекти могат да се разработват далеч от брега. Ето защо навременният достъп до добре функционираща електроенергийна мрежа е от решаващо значение, както в морето за преноса на електроенергията до брега, така и на сушата, за да се осигури необходимото укрепване на мрежата, така че центровете на търсене, включително и в региони извън крайбрежието, да могат да се възползват изцяло от внедряването на възобновяеми енергийни източници в морето.

Въз основа на предишния успешен опит с групите на високо равнище (ГВР) по политиките като структури за регионално сътрудничество в областта на енергетиката, с преразгледания регламент за трансевропейската енергийна мрежа (TEN-E) беше създадена благоприятна рамка за трансгранично сътрудничество. Това дава възможност на ЕС да се насочи към интегрирана и ефективна електроенергийна мрежа в морето и на сушата, включително хибридни проекти, свързващи държавите членки, и проекти за вятърна енергия от разположени в морето уредби — понякога с много голям мащаб, като планираните енергийни острови в Северно и Балтийско море. Чрез свързването на няколко държави членки, хибридните проекти и взаимосвързаните електроенергийни мрежи в морето като цяло ще подобрят сигурността на енергоснабдяването, ще намалят разходите на потребителите, както и въздействието върху околната среда⁸.

Регионалното сътрудничество е от съществено значение за ускореното внедряване на възобновяеми енергийни източници в морето. Чрез регионалните форуми, включително регионалните групи по регламента за TEN-E и групи на високо равнище по политиките⁹, Комисията насърчи разработването на технологии за вятърна енергия от ветроенергийни уредби в морето, и за океанска енергия на равнище морски басейни. Тези усилия напоследък се опират на амбициозната разпоредба относно електроенергийните мрежи, разположени в морето, в преразгледания регламент за TEN-E, в която е включено изискване държавите членки да сключат и да актуализират редовно необвързващи споразумения с цели относно възобновяемите енергийни източници в морето до 2050 г., с междинни

⁸ Проектът за хибридна електроенергийна мрежа „Kriegers Flak — Комбинирана електропреносна мрежа“ е пример за това как да се преодолеят пропуските в европейската взаимосвързана електроенергийна мрежа и да се допринесе за развитието на единен европейски енергиен пазар, като същевременно се улесни включването на възобновяеми енергийни източници. Проектът беше европейски проект от общ интерес (ПОИ) и се радваше на ползите от регламента за трансевропейската енергийна мрежа (TEN-E).

⁹ Енергийното сътрудничество в северните морета (NSEC), Групата на високо равнище по междусистемни връзки в Югозападна Европа, планът за действие относно взаимосвързаността на балтийския енергиен пазар (BEMIP), инициативата за свързаност на газопреносните системи в Централна и Югоизточна Европа (CESEC), за допълнителна информация:
https://energy.ec.europa.eu/topics/infrastructure/high-level-groups_en

цели за 2030 г. и 2040 г. Необвързващите споразумения от януари 2023 г. ще бъдат актуализирани до декември 2024 г.

Комисията улесни трансграничното сътрудничество и насърчи държавите членки да включат цели за развитието на енергия от възобновяеми източници в морето в националните си планове за морско пространствено планиране в съответствие с националните планове в областта на енергетиката и климата. В резултат на това държавите членки определиха и разпределиха значителни площи за разполагане на ветроенергийни уредби в морето. Понастоящем най-напредналите региони по отношение на възобновяемите енергийни източници в морето са регионът на Северно море и регионът на Балтийско море, където енергийното сътрудничество в северните морета (NSEC) и планът за действие относно взаимосвързаността на балтийския енергиен пазар (BEMIP) служат като активни регионални платформи за разширяване на производството на енергия от възобновяеми източници в морето. Държавите членки от Атлантическата дъга, Средиземноморието и Черно море също обявиха високи политически амбиции и се ангажират със съседите на ЕС в тези региони. Освен това макрорегионалните стратегии и стратегиите за морските басейни, както и междурегионалното сътрудничество, бяха подкрепени от политиката на сближаване чрез пилотни проекти като Балтийската междусистемна мрежа (Baltic Intergrid)¹⁰.

С цел допълване на регионалното сътрудничество съгласно рамката за трансевропейската енергийна мрежа (TEN-E), в преразгледаната Директива за енергията от възобновяеми източници са включени разпоредби в подкрепа на сътрудничеството и разгръщането на възобновяеми енергийни източници в морето. В нея се изисква държавите членки да се споразумеят да създадат рамка за сътрудничество с една или повече други държави членки по съвместни проекти за производство на енергия от възобновяеми източници. В нея също така се изисква от държавите членки да публикуват информация за количествата енергия от източници, разположени в морето, които планират да постигнат чрез търгове, въз основа на ориентировъчните цели за производство на енергия от възобновяеми източници в морето, които трябва да бъдат разгърнати във всеки морски басейн, определени в съответствие с регламента за TEN-E. Координацията на подобно планиране на търгове за възобновяеми енергийни източници в морето на регионално равнище вече започна да се обсъжда в някои регионални формирования, по-специално в групата на високо равнище за енергийното сътрудничество в северните морета (NSEC). Директивата също така насърчава държавите членки да отделят място за проекти за производство на енергия от възобновяеми източници в морето в своите планове за морско пространствено планиране, като вземат предвид дейностите, които вече се извършват и които се планират в засегнатите райони.

Освен това Европейската асоциация за сътрудничество между операторите на преносни системи (ENTSO-E) работи заедно с държавите членки, Комисията и операторите на преносни системи (ОПС) за разработването на **планове за развитие на енергийна мрежа в морето (ONDP)**, които ще осигурят

¹⁰ [Разработване на интегрирана електроенергийна мрежа за производство на електроенергия от ветроенергийни инсталации в морето в региона на Балтийско море \(interreg-baltic.eu\)](https://interreg-baltic.eu/)

допълнителни стратегически насоки за държавите членки и потенциалните инвеститори чрез картографиране на нуждите от инфраструктура. Въз основа на необвързващи споразумения на държавите членки ще бъдат разработени ONDP за всеки морски басейн, в които ще бъде представена прогноза на високо равнище за потенциала и генериращите мощности за енергия от източници в морето и произтичащите от това нужди на електроенергийната мрежа в морето, включително в дългосрочен план до 2050 г. Ще бъдат включени потенциалните нужди от междусистемни връзки, хибридни проекти, радиални връзки, усилване/разширение и водородна инфраструктура. В ONDP ще се отчитат също така опазването на околната среда и други форми на използване на морето.

Значителна част от електроенергията, произведена от тези ветроенергийни паркове, всъщност може да потече към други страни, включително към такива, които нямат излаз на море. По-голямото разпределяне на ползите в различни региони означава, че държавите, където се намират съоръженията, може да имат по-ограничени стимули да разгърнат целия си потенциал за възобновяеми енергийни източници в морето, ако не се използват подходящи механизми за сътрудничество както в областта на инфраструктурата, така и в областта на генерирането на електроенергия от възобновяеми източници. Поради това може да се окаже трудно да се обоснове защо лицата, плащащи мита и данъци в тези държави, поемат цялата тежест, когато всъщност част от ползите отиват другаде. В момента Комисията извършва оценка, която ще определи нуждите и сложността на едно **ефективно и прагматично разпределение на разходите и ползите**, което да позволи всички амбиции за възобновяемите енергийни източници в морето да бъдат постигнати. Проучването има за цел да предостави информация за бъдещите документи с насоки по отношение на поделянето на разходите за инфраструктурни проекти както на ниво морски басейн, така и на ниво проект.

С текущото прилагане на регламента за трансевропейската енергийна мрежа (TEN-E) Комисията разглежда предизвикателствата, свързани с мрежата. Въпреки това остават няколко предизвикателства, като например необходимостта от насърчаване на **предварителни инвестиции** в електроенергийни мрежи и решаване на **проблемите с поделянето на разходите** във връзка с електроенергийните мрежи в морето, енергийните острови и разположените в морето енергийни възли, както и с мрежите, необходими за интегриране на възобновяемите енергийни източници в морето.

Що се отнася до **регулаторната рамка**, всички действия, представени в стратегията, ще бъдат завършени, след като бъдат приети предложенията за **структура на пазара на електроенергия (СПЕЕ)**. Предложението за СПЕЕ включва разпоредби за насърчаване на използването на споразумения за закупуване на електроенергия (СЗЕЕ), както и на договори за разлика (ДР). И двата инструмента имат за цел да насърчат намаляването на ценовия риск и да стимулират инвестициите, като осигуряват предвидимост на цените. Освен цената, СПЕЕ дава отговор на друго предизвикателство, което е от особена важност за някои проекти за енергия от възобновяеми източници в морето в тръжни зони в морето — рискът от потенциална липса на пазарен достъп до хибридната междусистемна връзка, към която са свързани, поради ограничения в наземната мрежа. Структурата на пазара на електроенергия предлага такъв риск за обема чрез подходяща финансова компенсация за „гаранция за достъп до пренос“.

Освен това в СПЕЕ се отчита значението на изпреварващите инвестиции и се изискват тарифни методики, които да осигуряват подходящи стимули за изпреварващи инвестиции и решения относно общите разходи (TOTEX)¹¹, както и обмен на най-добри практики между регулаторните органи. По този начин, що се отнася до сигурността за инвеститорите, има допълняемост между СПЕЕ и продължаващата работа по предварителните инвестиции и поделянето на разходите, посочени по-горе.

Допълнителен ангажимент в стратегията е да се започне работа по измененията на Регламент (ЕС) 2016/1447 на Комисията за изискванията за присъединяване към електроенергийната мрежа на уредби за постоянен ток с високо напрежение (ПТВН) и модули от вида „електроенергиен парк“, присъединени чрез връзка за постоянен ток (Мрежов кодекс за ПТВН), за да се гарантира, че той е подходящ за бъдещото развитие на електроенергийните мрежи в морето. Тази работа е доста напреднала в рамките на Комитета на заинтересованите страни в областта на електрическата енергия¹².

Като надгражда върху горепосоченото, Комисията ще се съсредоточи върху следното:

- В тясно сътрудничество с държавите членки и съответните оператори на преносни системи (ОПС), Агенцията на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия (ACER) и националните регулаторни органи (НРО) Комисията ще публикува **указания за специфичен анализ на разходите и ползите и разпределение на разходите** с два аспекта: първо, на ниво планове за развитие на електроенергийни мрежи в морето за всеки морски басейн, с цел да се предоставят принципите, които могат да помогнат на ENTSO-E да подобри бъдещите версии на плановете; и второ, на ниво проект, като се разглеждат както възобновяемите енергийни източници, така и инфраструктурата за трансгранични проекти за електроенергийни мрежи в морето. Това ще се основава на широкообхватен обмен с държавите членки, включително на ниво политики, и ще подпомага органите и организаторите при обсъждането на нови потенциални трансгранични проекти, и по този начин ще насърчава развитието на възобновяеми енергийни източници в морето.
- При прилагането на преразгледания регламент за трансевропейската енергийна мрежа (TEN-E) и Директивата за енергията от възобновяеми източници Комисията ще се стреми да увеличи привлекателността на хибридните и съвместните проекти, разположени в морето, в сравнение с националните проекти. Освен по плановете за развитие на електроенергийни мрежи в морето (ONDP) и насоките за разпределение на разходите и ползите, Комисията работи със съзакондателите за ускоряване на приемането на СПЕЕ с цел подобряване на регулаторната рамка. Като се съобразява със заключенията от Форума за

¹¹ Общи разходи (TOTEX), които включват капиталовите разходи (CAPEX) и оперативните разходи (OPEX).

¹² Докладът за етап 1 на експертната група по присъединяването на електроенергийни системи в морето (CROS) е достъпен на този адрес: https://www.entsoe.eu/network_codes/cnc/expert-groups

енергийната инфраструктура в Копенхаген от 2023 г.¹³, Комисията ще разгледа и въпроса за изпреварващите инвестиции, като организира семинар със съответните заинтересовани страни, и ако е необходимо, ще разработи насоки.

- Въз основа на силните страни и постиженията Комисията ще продължи да използва групите на високо равнище за **подобряване на сътрудничеството и координацията за ускорено разгръщане**, като разглежда стопанските обосновки на различните енергийни обекти в морето и участници (ОПС, НРО, разработчици на ВЕИ, държави членки), като улеснява създаването на тръжни зони в морето и намалява допълнителните рискове, които могат да възникнат при хибридни проекти, разположени в морето.
- Комисията също така ще насърчава по-нататъшната координация на **предварителното планиране на държавите членки за публикуването на търгове за енергия от възобновяеми източници в морето** чрез групите на високо равнище, което следва да включва редовно публикуване на графици за търговете. В този контекст Комисията ще насърчава и по-нататъшния обмен на мнения относно сближаването на тръжните критерии. Това следва по-специално да улесни осъществяването на съвместни и хибридни проекти. Усъвършенстването на тръжните процедури също е ключов елемент от Плана за действие за вятърната енергия.

3.2. Ускоряване на издаването на разрешения

При равнищата на амбиция, описани в глава 2, сегашният темп на разгръщане на проектите ще трябва да се ускори значително.

Проектите за инфраструктура на електроенергийната мрежа в морето често са обект на продължителни процедури за издаване на разрешения поради разстоянието, което покриват, и трансграничния си характер. Това от своя страна се отразява на ускореното разгръщане на необходимите електроенергийни мрежи, за да се осигури електрификацията на ЕС. Преразгледаният регламент за трансевропейската енергийна мрежа (TEN-E) съдържа допълнителни разпоредби, целящи ускоряване на процеса на издаване на разрешения, като например създаването на **единно звено за контакт** за проекти от общ интерес за уредби в морето. Той също така установява рамка, която насърчава по-доброто обществено приемане чрез своевременно и приобщаващо участие на обществеността. За тази цел Комисията също така подкрепя сътрудничеството между националните компетентни органи (НКП) за издаване на разрешения, за да се улесни обменът на най-добри практики за постигане на ефективни процедури за издаване на разрешения във всички държави членки. Такива дискусии и сътрудничество се осъществяват в рамките на специална платформа, както и в регионалните групи по регламента за трансевропейската енергийна мрежа (TEN-E).

¹³ https://energy.ec.europa.eu/document/download/b74bef91-5434-4928-ae6e-36c9ae0b77c5_en?filename=Conclusions%209th%20EIF_13%20June%20FINAL.pdf

Преразгледаната директива за енергията от възобновяеми източници съдържа разпоредби за **опростяване и ускоряване на издаването на разрешения** за проекти за енергия от възобновяеми източници, както и за необходимите инфраструктурни проекти за интегриране на допълнителните възобновяеми източници в електроенергийната система. В нея се призовава за създаването на специални „зони за ускорено внедряване на енергия от възобновяеми източници“ (RAA), в които издаването на разрешения за проекти за енергия от възобновяеми източници да става бързо, като се отчитат съображенията, свързани с околната среда и опазването на биологичното разнообразие. Държавите членки могат също така да определят подобни специални инфраструктурни зони за електроенергийни мрежи и акумулиране на енергия, необходими за интегрирането на възобновяеми енергийни източници в системата. Оценките на въздействието върху околната среда, когато се изискват, са включени в крайните срокове за издаване на разрешения за проекти за енергия от възобновяеми източници, а като се отчита сложността на проектите за енергия от възобновяеми източници в морето, крайните срокове за тези проекти са с една година по-дълги, отколкото за подобни проекти на сушата. Инструментът за географски данни свързани с енергията и промишлеността(EIGL), разработен от Европейската комисия, предоставя широк спектър от подходящи набори от данни и може да подпомогне държавите членки да оптимизират набелязването на своите зони за ускорено внедряване на енергия от възобновяеми източници¹⁴.

В допълнение към законодателните мерки, насоките, придружаващи препоръката за ускоряване на процедурата за издаване на разрешения, приета като част от плана REPowerEU на 18 май 2022 г., включват примери за добри практики, които могат да подпомогнат разгръщането на енергията от възобновяеми източници в морето, като например многостранно използване на акваторията и предварителни екологични оценки на ветроенергийни обекти в морето. Като последващи действия във връзка с препоръката¹⁵ и насоките¹⁶ беше създадена неформална експертна група на Комисията, съставена от експерти от държавите членки. Експертната група ще обсъжда изпълнението на препоръките и ще обменя добри практики по няколко теми, включително енергията от възобновяеми източници в морето.

Освен това [Съгласуваното действие по Директивата за енергията от възобновяеми източници \(CA RES\)](#) е съвместна инициатива на държавите — членки на ЕС, и Европейската комисия. Нейната цел е да улесни обмена на информация и национален опит в подкрепа на ефективното транспониране и прилагане на Директивата за енергията от възобновяеми източници (ДЕВИ), включително по отношение на разпоредбите за издаване на разрешения. Освен това приетите планове за възстановяване и устойчивост включват и реформи, насочени към подобряване на регулаторния режим за разгръщане на ветроенергийни паркове в морето. Европейската комисия подкрепя държавите членки и чрез Инструмента за

¹⁴ <https://energy-industry-geolab.jrc.ec.europa.eu/>

¹⁵ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=PI_COM%3AC%282022%293219&qid=1653033569832

¹⁶ https://energy.ec.europa.eu/publications/speeding-permit-granting-and-ppas-swd2022149151_bg

техническа подкрепа (ИТП) с отговарящ на нуждите експертен опит при структурирането и прилагането на реформите¹⁷.

Като надгражда върху горепосоченото, Комисията ще се съсредоточи върху следното:

- Комисията ще засили подкрепата за националните органи при прилагането на разпоредбите за ускоряване на процедурите за издаване на разрешения чрез CA RES съгласно Директивата за енергията от възобновяеми източници и ще подкрепи работата и обмена между националните компетентни органи¹⁸, отговарящи за издаването на разрешения съгласно регламента за трансевропейската енергийна мрежа (TEN-E), включително чрез предоставяне на техническа помощ на група държави членки. Комисията също така ще подкрепя държавите членки при прилагането на разпоредбите за ускоряване на издаването на разрешения за всички енергийни мрежи, необходими за интегриране на енергията от възобновяеми източници, като при необходимост ще мобилизира Работната група по въпросите на правоприлагането във връзка с единния пазар (SMET).

3.3. Осигуряване на интегрирано морско пространствено планиране

Морското пространствено планиране (МПП) е необходимо средство за разпределянето на акваторията за различни начини на използване на морето чрез основан на екосистемите подход и за осигуряване на дългосрочно съвместно съществуване и опазване на екосистемите. Комисията създаде платформа на ЕС за МПП за споделяне на познания и опит, изготви насоки за управление на напреженията със сектори, конкуриращи се с енергията от възобновяеми източници в морето, и публикува най-добри практики за многократно използване на пространството и трансгранично сътрудничество. Комисията ще продължи да улеснява националното морско пространствено планиране, като идентифицира потенциални напрежения, предоставя насоки, подкрепя трансграничното сътрудничество и проектите в тези области. Тези усилия включват подкрепа за националните органи при прилагането на Директивата за морското пространствено планиране¹⁹, включително за развитието на ЕВИМ.

Планирането на дейността във връзка с възобновяемите енергийни източници в морето ще трябва да осигури съвместното съществуване с други човешки дейности и начини на използване на морето, като същевременно се гарантира постигането на целите за опазване и възстановяване на околната среда и природата, както и безопасността на корабоплаването в морето. През май 2023 г. Комисията даде ход

¹⁷ https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_bg

¹⁸ През 2021 г. националните компетентни органи (НКО) се съгласиха да създадат специален форум за сътрудничество помежду си. Комисията подкрепи инициативата на НКО за подкрепа на координацията на техните редовни срещи и усилията им за определяне на най-добрите практики и възможности за ускоряване на процедурите за издаване на разрешения.

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex%3A32014L0089>

на **Европейския син форум** за ползвателите на морето, за да улесни диалога в рамките на открит и ориентиран към бъдещето подход между научната общност и заинтересованите страни, участващи в опазването на морската среда, енергетиката, морското корабоплаване и транспорта, рибарството и аквакултурите, туризма и здравеопазването. Освен това в областта на рибарството Комисията е силно ангажирана със сектора и регионалните консултативни съвети, за да улесни обмена на знания и диалога.

Повечето държави членки са приели своите планове за морско пространствено планиране и са определили и отделили място за проекти за енергия от възобновяеми източници в морето. 17 от 22-те крайбрежни държави членки имат план, както се изисква от **Директивата за морското пространствено планиране**. Няколко плана са в процес на преразглеждане, за да бъдат съобразени с амбициозните цели за възобновяеми енергийни източници в морето, както и с целите за опазване и възстановяване на природата съгласно стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. Комисията призовава онези държави членки, които все още не са приели своите планове за морско пространствено планиране като стратегическо и интегрирано планиране, да изпълнят правното си задължение и да заделят пространство за енергетиката в координация с други икономически дейности, включително рибарството, на принципа на полезните взаимодействия, заложили още при проектирането, в съответствие с техните национални планове в областта на енергетиката и климата.

Рамковата директива за морска стратегия на ЕС (РДМС)²⁰ е въведена, за да защити морската екосистема и биоразнообразието, от които зависят нашето здраве и свързаните с морето икономически и социални дейности. Тази директива изисква постигането на добро екологично състояние на моретата в ЕС, като по този начин се гарантира, че морската среда е чиста, здравословна и производителна, и същевременно се дава възможност за устойчиво използване на морските стоки и услуги от настоящите и бъдещите поколения. По-специално в директивата се призовава да се обърне внимание на кумулативните въздействия на човешките дейности върху състоянието на морската среда, като част от основания на екосистемите подход, като се предприемат необходимите мерки за постигане на праговите стойности за добро екологично състояние.

По силата на Конвенцията за защита на морската среда на Североизточния Атлантически океан²¹ (**Конвенцията OSPAR**) техническа група, която се занимава с развитието на енергията от възобновяеми източници в морето, проучва въздействията на различните видове енергия от възобновяеми източници в морето върху морската среда и биологичното разнообразие, като провежда изследвания. Подобно сътрудничество се осъществява в рамките на **Конвенцията от Хелзинки за опазване на Балтийско море**, съвместна работна група, председателствана съвместно от Комисията за защита на морската среда в Балтийско море (HELCOM) и групата „Визия и стратегии за Балтийско море“ (VASAB), има за цел да осигури сътрудничество между държавите от региона на Балтийско море за съгласувани

²⁰ https://environment.ec.europa.eu/topics/marine-and-coastal-environment_en

²¹ https://www.ospar.org/site/assets/files/1169/ospar_convention.pdf ([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0403\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0403(01)))

регионални процеси на морско пространствено планиране (МПП) в Балтийско море. Въпреки че изследователските усилия са съсредоточени върху конкретни райони и видове, което съответства на настоящото ниво на разгръщане на ветроенергийни паркове в морето, е необходимо непрекъснато финансиране за научни изследвания и иновации за справяне с кумулативните въздействия. Това беше подчертано и в неотдавнашния специален доклад на Европейската сметна палата²².

Като надгражда върху горепосоченото, Комисията ще се съсредоточи върху следното:

- При привеждането на МПП в съответствие с нарастващите общи цели за ЕВИМ и амбициозните цели за морските басейни Комисията ще проучи заедно с държавите членки и регионалните организации начини за преминаване от чисто национални МПП с трансгранични консултации към регионално планиране на морското пространство в рамките на съответните морски басейни, като се гарантира, че е отделена достатъчно акватория, за да се даде възможност за осъществяване на тези амбициозни цели в областта на възобновяемите енергийни източници в морето. Това трябва да бъде съвместимо с други морски икономически дейности, както и с екологичните цели и целите за опазване и възстановяване на природата в морето. Както е подчертано в стратегията, Комисията също така ще подкрепи крайбрежните региони, най-отдалечените региони на ЕС и островите, така че те да се възползват от огромния си потенциал за енергия от възобновяеми източници в морето.
- Въз основа на съществуващата правна рамка и инструментите за финансиране, като например „Хоризонт Европа“, Комисията ще допълни подкрепата, която оказва на държавите членки за определянето и оценяването на въздействията, оказвани от инсталациите за ЕВИМ върху екосистемите и биологичното разнообразие, и за справянето с тях, като отчете кумулативните въздействия на равнището на морските басейни²³.
- Комисията ще подкрепя държавите членки при установяването на необходимите връзки между развитието на ЕВИМ, МПП и морските стратегии, разработени съгласно РДМС, за постигане на амбициите за енергия от възобновяеми източници в морето и добро екологично състояние чрез подходящи форуми, като например инициативата за по-голям басейн на Северно море (GNSBI),
- Посредством срещи на експертни групи, регионално сътрудничество и подкрепа за специализирани проекти Комисията ще работи с държавите членки за включване на зони за многостранно използване при преразглеждането на националните МПП. Това ще улесни процесите на издаване на разрешения и

²² Европейска сметна палата: Специален доклад 22/2023: „Енергия в ЕС, произвеждана от възобновяеми източници в морето — Амбициозни планове за растеж, но устойчивостта продължава да бъде предизвикателство“

²³ Това е в съответствие със специалния доклад на Европейската сметна палата: „Енергия в ЕС, произвеждана от възобновяеми източници в морето“.

съвместяването на разработки на уредби в морето, включително електроенергийни мрежи.

3.4. Засилване на устойчивостта на инфраструктурата

Нападателната война на Русия в Украйна и саботажът на газопровода „Северен поток“ показват колко е важно наличието на устойчива инфраструктура както за отбранителния, така и за енергийния сектор. През март 2023 г. Комисията и Европейската служба за външна дейност (ЕСВД) приеха актуализирана **Европейска стратегия за морска сигурност (ЕСМС)** ⁽²⁴⁾ и план за действие. През октомври 2023 г. се очаква Съветът да одобри преразгледаната Европейска стратегия за морска сигурност. Стратегията и планът за действие по нея бяха актуализирани, за да се обърне внимание, наред с други въпроси, на заплахите срещу критичната морска инфраструктура. Преразгледаната стратегия включва разнообразни действия, които ще подобрят наблюдението, защитата и устойчивостта на инфраструктурата, като например енергийни тръбопроводи, кабели за пренос на данни и електроенергия, ветроенергийни паркове, пристанища и др., спрямо конвенционални, хибридни и кибератаки. В стратегията се разглежда и прилагането на решения за съвместното съществуване на проектите за ЕВИМ и дейностите в областта на отбраната. Проектът Symbiosis ще допринесе за разработването на такива решения.

През януари 2023 г. влязоха в сила **Директивата относно устойчивостта на критичните субекти**²⁵ (директивата CER) и **Директивата относно мерките за високо общо ниво на киберсигурност в Съюза** (директивата МИС2), с които се предлагат нови правила за укрепване на устойчивостта на критичните субекти. Също така през януари председателят на ЕК Урсула фон дер Лайен обяви заедно с генералния секретар на НАТО Йенс Столтенберг създаването на работна група за устойчива инфраструктура, която да засили сътрудничеството с нашите ключови партньори. Окончателният доклад за оценка на оперативната група беше публикуван през юни 2023 г.²⁶ През декември 2022 г. Съветът прие препоръката относно координиран подход на равнището на Съюза за укрепване на устойчивостта на критичната инфраструктура. Един от основните приоритети в тази област е провеждането на гранични изпитвания, като се започне от енергийния сектор. Ролята на държавите членки е ключова и сътрудничеството по този важен въпрос е от съществено значение. През септември 2023 г. Комисията прие предложение за препоръка на Съвета относно подробен план за координиран отговор на равнището на Съюза на смущения в критичната инфраструктура със значително трансгранично значение²⁷. За успешното укрепване на нашата

²⁴ https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/ocean/blue-economy/other-sectors/maritime-security-strategy_en

²⁵ Директива (ЕС) 2022/2557 на Европейския парламент и на Съвета за устойчивостта на критичните субекти и за отмяна на Директива 2008/114/ЕО на Съвета (ОВ L 333, 27.12.2022 г., стр. 164).

²⁶ [EU-NATO_Final_Assessment_Report_Digital.pdf \(europa.eu\)](#) (Заклучителен доклад на ЕС-НАТО за оценка)

²⁷ COM(2023) 526 final.

готовност е жизненоважно държавите членки да обменят информация, дори и на поверителен принцип, когато е уместно.

В съответствие със стратегията Комисията и Европейската агенция по отбрана създадоха съвместен проект, наречен **Symbiosis**²⁸, подкрепен от „Хоризонт Европа“ с 2 милиона евро. Чрез проекта ще се идентифицират и отстраняват пречките пред развитието на възобновяемите енергийни източници в морето в зони, използвани или запазени за настоящи и бъдещи военни дейности и цели. Проектът стартира през октомври 2022 г. и ще продължи до 31 март 2025 г.

Предвид нападателната война на Русия в Украйна, присъствието на руски кораби около морската инфраструктура в Балтийско и Северно море, както и атаките срещу газопровода „Северен поток 2“, ЕС поставя по-голям акцент върху морската сигурност и устойчивостта на инфраструктурата с критично значение в морето. Приоритет ще бъде осигуряването на ефективно съвместно съществуване на енергийната и отбранителната инфраструктура в морето. Комисията:

- ще се стреми да укрепва устойчивостта и защитата на инфраструктурата за възобновяеми енергийни източници в морето, като се съобразява с регионалните особености и равнищата на заплахата;
- ще засили сътрудничеството между държавите членки, с подкрепата на съответните агенции, за разработване на регионални планове за наблюдение на инфраструктурата, разположена в морето;
- ще развива сътрудничеството в областта на киберсигурността на уредбите в морето с държави извън ЕС със сходни позиции на двустранно или многостранно равнище в контекста например на кибердиалозите.

3.5. Научни изследвания и иновации в подкрепа на енергията от уредби в морето

Научните изследвания и иновациите са от съществено значение за превръщането на ЕС в лидер в някои морски технологии, като например вятърна енергия от разположени в морето уредби²⁹. Постоянните усилия в областта на научноизследователската и иновационната дейност са от основно значение за запазването на тази водеща позиция. В процес на изпълнение в ЕС са изследователски и иновационни дейности по няколко други нововъзникващи технологии, които са от значение за отрасъла на енергията от възобновяеми източници в морето, като например плаващите фотоволтаични уредби, водораслите като източник на устойчиви биогорива и водородните уредби в морето. Тъй като някои технологии, като например ветрогенератори с дънен фундамент, са

²⁸ https://eda.europa.eu/docs/default-source/brochures/eda-symbiosis_factsheet---v4.pdf

²⁹ Съвместен изследователски център (JRC), Обсерватория за технологии за чиста енергия: Вятърната енергия в Европейския съюз — Доклад за състоянието на технологичното развитие, тенденциите, веригите за създаване на стойност и пазарите за 2023 г.

достигнали високо ниво на технологична готовност, е необходимо да се въведат иновации в производствените процеси с цел увеличаване на мащаба, като същевременно се продължи с проучването на нови концепции, чието промишлено развиване и стандартизиране ще отнеме повече време.

Плаващите в морето уредби са приоритет, тъй като тази технология е необходима, за да се разкрие потенциалът в по-дълбоки води, като Атлантическия океан и Средиземно море. Разработват се прототипи и демонстрационни модели, за да се изпитат и подобрят показателите и да се намалят разходите. Въпреки че се развиват много различни технологии за плаващи ветроенергийни уредби, досега никоя концепция не е взела превес над другите. Различните решения обаче са на различни равнища на технологична готовност, като някои от тях са по-близо до внедряване на пазара. Ирландия, Португалия, Испания, Италия, Малта и Гърция са набелязали потенциални места за изграждане на плаващи ветроенергийни уредби, а Франция организира първия си търг за търговски плаващ ветроенергиен парк.

От началото на стратегията за енергията от възобновяеми източници в морето досега ЕС е постигнал значителен напредък в развитието на тази област³⁰. Това е постигнато най-вече с финансиране от ЕС за научни изследвания и иновации. Необходим е обаче напредък в много области, като например проектирането и утвърждаването на съоръжения за използване на океанска енергия, логистиката и дейностите в морето. Преразгледаната директива за енергията от възобновяеми източници има ориентиловъчна цел — поне 5 % от всички нови инсталации до 2030 г. да са на основата на иновативни технологии за възобновяеми енергийни източници, като например технологиите за използване на океанската енергия. Ето защо Комисията ще насърчи държавите членки да включат в преразгледаните национални планове в областта на енергетиката и климата (НПЕК) целенасочени политики в подкрепа на внедряването на технологии за океанска енергия.

Комисията създаде специализиран уебсайт за преглед на програмите на ЕС за финансиране на проекти за енергия от възобновяеми източници в морето³¹, включително, но не само, на научните изследвания и иновациите. Както се вижда от този преглед, през периода 2009—2022 г. технологиите за уредби, разположени в морето, са получили най-голям дял от финансирането на ЕС по всички приоритети за научни изследвания и иновации в областта на вятърната енергия.

Различни проекти по програма „Хоризонт Европа“ (ХЕ), особено по стълб 2, клъстер 5 „Климат, енергия и мобилност“, подкрепиха възобновяемите енергийни източници в морето. Например проектът InterOPERA е водещият проект на ЕС в подкрепа на сътрудничеството между операторите на преносни системи, производителите и разработчиците на ветроенергийни уредби в морето за започване на широкомащабен демонстрационен проект за електроенергийна мрежа за постоянен ток с високо напрежение (ПТВН). Други проекти подкрепиха разработването на нови проекти за вятърна енергия, енергия от океана и технология за плаващи слънчеви панели, както и систематичното интегриране на

³⁰ JRC, Доклад за развитието и перспективите на технологиите за чиста енергия — 2023 г.

³¹ [Преглед на финансирането от ЕС за възобновяеми енергийни източници в морето:
https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/financing/eu-funding-offshore-renewables_en](https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/financing/eu-funding-offshore-renewables_en)

принципа за „кръговост още при проектирането“ в научните изследвания и иновациите във връзка с възобновяемите енергийни източници. В рамките на мисията на ЕС „Възстановяване на нашите океани и води“ по програмата „Хоризонт Европа“ беше даден ход на няколко изследователски проекта за повишаване на знанията за интегриране на производството на аквакултури във ветроенергийните паркове в морето.

Европейският фонд за регионално развитие също подкрепи редица проекти за подпомагане на възобновяеми енергийни източници в морето, включително например разработването на иновативни кабели за високо напрежение с по-добри характеристики и създаването на Център за иновации в областта на енергията от ветроенергийни уредби в морето в Емсхавен (Нидерландия)³². **Механизмът за възстановяване и устойчивост** финансира разгръщането на ветроенергийни уредби в морето (1500 MW), плаващи ветроенергийни и слънчеви мощности (100 MW) и разгръщането на пилотни проекти в областта на използването на морската енергия. Също така финансира изграждането на енергиен остров в морето, разположени в морето платформи за производство на енергия и пристанищни инфраструктури, които обслужват поддръжката на ветроенергийните паркове в морето.

Фондът за иновации предприе стъпки за приемане на авангардни проекти, като например технологиите за океанска енергия, и наскоро избра за безвъзмездно финансиране два проекта за океанска енергия по темата *средно големи пилотни проекти*. Един от проектите обединява няколко енергийни източника, включително енергия от вълните и вятъра, както и цялостна система за производство на водород (електролизатор, акумулиране на енергия и горивни елементи). Фондът за иновации има и тема за производство, която обхваща иновативни технологии за производство в областта на чистите технологии. Тук се включват и компоненти за генериране на електроенергия от възобновяеми източници. Следващата процедура за набиране на предложения ще бъде за проекти на стойност 4 млрд. евро и ще бъде насочена към проекти от всякакъв мащаб.

В рамките на програмата **InvestEU**, която подкрепя и частни инвестиции в областта на възобновяемите енергийни източници в морето, досега са одобрени заеми за проекти в морето в размер на над 1 млрд. евро. Например ЕИБ наскоро подписа споразумение за съфинансиране на изграждането на първия ветроенергиен парк в морето в Полша — един от най-големите в света — със заем в размер до 610 млн. евро, от които 350 млн. евро са подкрепени от програмата InvestEU³³.

³² Повече информация за тези и други проекти в областта на вятърната енергия, подкрепяни от политиката на сближаване, можете да намерите на адрес <https://kohesio.ec.europa.eu/bg/projects>

³³ [https://www.eib.org/en/press/all/2023-341-poland-investeu-eib-supports-one-of-the-world-s-largest-wind-farms-with-eur610-million-in-financing#:~:text=The%20European%20Investment%20Bank%20\(EIB,by%20the%20LLC%20Baltic%20Power](https://www.eib.org/en/press/all/2023-341-poland-investeu-eib-supports-one-of-the-world-s-largest-wind-farms-with-eur610-million-in-financing#:~:text=The%20European%20Investment%20Bank%20(EIB,by%20the%20LLC%20Baltic%20Power)

Комисията си сътрудничи тясно с държавите от **Стратегическия план за енергийните технологии (плана SET)** за **преглед на целите на плана SET** по отношение на океанската енергия и енергията от ветроенергийни уредби в морето, на техните програми за изпълнение и за създаване на допълнителна работна група за ПТВН по плана SET. Комисията:

- ще подкрепи Европейската платформа за технологии и иновации (ЕПТИ) в областта на вятърната енергия, за да преразгледа своята Стратегическа програма за научни изследвания и иновации и да я публикува до края на 2023 г., както и ще подкрепи ЕПТИ в областта на океанската енергия, за да преразгледа своята Стратегическа програма за научни изследвания и иновации и да я публикува през пролетта на 2024 г.;
- през 2024 г., като част от изпълнението на обновения план SET и като се вземат предвид най-новите политически приоритети, ще направи повторна оценка и евентуално ще преразгледа целите за научноизследователска и развойна дейност на работната група за изпълнение на плана SET в областта на вятърната енергия и ще насърчи по-силното представителство на държавите в тази група;
- през 2024 г., като част от изпълнението на преработения план SET, ще обърне специално внимание на производството, кръговата икономика, материалите, уменията и обществените потребности с цел повишаване на конкурентоспособността на сектора на чистата енергия, включително на възобновяемите енергийни източници в морето.

През следващите години действията в областта на научните изследвания и иновациите, набелязани в стратегията, ще бъдат продължени и засилени, главно чрез **„Хоризонт Европа“** и **нейните работни програми**, и където е уместно, чрез специални покани за представяне на предложения. Комисията по-специално:

- Ще съсредоточи усилията си върху *кръговата икономика* като приоритет, тъй като кръговите решения могат да повишат конкурентоспособността на сектора, да намалят риска от прекъсване на доставките на суровини и да подобрят екологичните показатели и устойчивостта на енергията от възобновяеми източници в морето;
- През 2024 г. ще започне поредица от проекти, насочени към усъвършенствани материали за магнити, със специално внимание върху постоянните магнити за вятърни турбини. Тези проекти ще допринесат за заместването на материали от критично значение във ветрогенераторите, за да се намали зависимостта от тези материали;
- През 2024 г. ще започне научноизследователска и иновационна дейност за *намаляване на въздействието върху околната среда и оптимизиране на социално-икономическото въздействие* на ветроенергийните паркове в морето. Необходимо е да се обърне особено внимание на кумулативните ефекти, които различните човешки дейности и множеството паркове за енергия от

възобновяеми източници в морето оказват върху екосистемите на равнище морски басейн;

- Ще продължи да полага усилия за подобряване на промишлената производителност и ефективността на *отрасъла* по цялата верига на стойността на вятърната енергия от разположени в морето уредби. Това включва усъвършенствани производствени технологии, включително *цифрови технологии*, като например устройства от типа „Интернет на нещата“. Важна цел е да се постигне увеличаване на мащаба и намаляване на разходите. През 2024 г. Комисията ще започне иновационно действие за демонстриране на плаващи в морето ветроенергийни уредби;
- Ще работи с държавите членки и регионите, включително островите, за да използва съгласувано наличните средства за *технологии за океанска енергия*, с оглед постигането на обща мощност от 100 MW в целия ЕС до 2027 г. и около 1 GW до 2030 г.³⁴ Бяха започнати теми, включващи паркове за енергия от приливите или от вълните за търсене на полезни взаимодействия с национални програми за регионално финансиране;
- Ще проучи *иновативно възлагане на обществени поръчки* като механизъм за намаляване на риска при разработването на технологии и запазване на технологичното водачество на Европа в областта на възобновяемите енергийни източници в морето, въз основа на съществуващите инициативи на Европейската комисия³⁵.

3.6. Разработване на вериги за доставки и умения

В стратегията са разгледани подробно аспектите, свързани с веригата за доставки и уменията, и оттогава са предприети различни действия. Въпреки това високите нива на инфлация, дължащи се на последиците от нападателната война на Русия срещу Украйна, включително върху цените на енергията и храните, глобалните вериги за доставки, които се приспособяват към възобновяването на доставките след блокирането поради пандемията, възстановяването на търсенето с преминаване от услуги към стоки и свитите пазари на труда оказват натиск върху икономиката като цяло, включително върху капацитета на отрасъла за енергия от възобновяеми източници в морето. Освен това засилената конкуренция от страна на Китай и потенциалните последици от Закона за намаляване на инфлацията в САЩ налагат да се обърне специално внимание на рамковите условия за веригите за доставки в ЕС³⁶.

³⁴ Напоследък, поради по-дългите срокове за подготовка на проектите, в стратегията беше заложена 2027 г. като по-реалистична времева рамка от 2025 г.

³⁵ Например проектът „Europewave“ по програма „Хоризонт 2020“ — <https://www.europewave.eu/>

³⁶ Доклад за напредъка в областта на конкурентоспособността на технологиите за чиста енергия от 2023 г. COM(2023)652

Въпреки съществените различия, веригите на ЕС за доставка на възобновяеми енергийни източници в морето са неразривно свързани с тези на сектора на вятърната енергия. За да се справи с настоящите предизвикателства пред производителите на ветроенергийни уредби, Комисията представи план за действие за европейския отрасъл за производство на ветроенергийни уредби³⁷. По-долу са разгледани мерките и действията на политиките, които са от особено значение за веригата за доставки за *уредби в морето*.

Веригата на ЕС на доставки за ветроенергийни паркове в морето е сложна мрежа от взаимосвързани сегменти и компоненти. Нарастващото търсене, в Европа и в световен мащаб, на ветроенергийни паркове в морето намира отражение в съответно повишаващо се търсене в ЕС на ветрогенератори, фундаменти, подстанции за постоянен ток с високо напрежение (ПТВН) в морето и друго електрическо оборудване, кабели, пристанищна готовност и плавателни съдове. За да могат производителите от ЕС да продължат да задоволяват нарастващото търсене в рамките на ЕС и извън него, производственият капацитет на ЕС трябва да нарасне значително и с ускорени темпове, за да отговори на бързо растящото търсене в Съюза. В същото време извън ЕС капацитетът за производство на компоненти за ветроенергийни уредби в морето бързо нараства и се предвижда по-нататъшно значително разширяване. Успоредно с разширяването на производствените мощности, за да се отговори на нарастващото търсене за разгръщане на ветроенергийни уредби в морето, производителите от ЕС трябва да останат конкурентоспособни в условията на ожесточена международна конкуренция. Допълнителни предизвикателства са свързани с етапа на експлоатация и поддръжка поради опасения, свързани с киберсигурността, и разполагаемостта с плавателни съдове за инсталиране на ветроенергийни паркове в морето³⁸. Очаква се през следващите няколко години да възникнат затруднения в почти всички части на веригата за доставки за уредби в морето.

Специфичен сегмент от веригата за доставки е този на **пристанищата**, които са уникални врати към уредбите за енергия от морето. Те осигуряват терминали за плавателните съдове, необходими за инсталиране и поддръжка на уредби в морето, и могат да разпределят пространството и условията, необходими за производството и сглобяването на определени компоненти. Нарастващият размер на лопатите на вятърните турбини създава логистични предизвикателства. Това изисква големи инвестиции, например в драгиране, пространство за складиране и сглобяване на турбини или подемните характеристики на крановете. Освен това секторът на възобновяемите енергийни източници в морето понастоящем разчита предимно на кораби, построени извън ЕС, което може да създаде рискове за бъдещите вериги на доставка. Ето защо развитието на енергията от възобновяеми източници в морето представлява възможност за морското оборудване и корабостроителната промишленост на ЕС. За да се отговори на тези предизвикателства, бяха предприети следните действия:

- Комисията ще разгледа ролята на пристанищата и предизвикателствата пред тях, свързани както със собствения им екологичен отпечатък, така и със

³⁷ COM(2023)669

³⁸ Вж. бележка под линия 1.

способността им да подпомагат декарбонизацията на промишлените дейности и морския транспорт. Тези предизвикателства се решават чрез пилотен проект, наречен „Търговски модел на пристанищната електроенергия“, който трябва да бъде завършен през първата половина на 2024 г.

- В рамките на енергийното сътрудничество в северните морета (NSEC) се провежда проучване на капацитета на пристанищата за подпомагане на бързото разгръщане на ветроенергийни уредби в морето чрез картографиране, категоризиране и приоритизиране на нуждите от пристанищна инфраструктура, свързани с изграждането на ветроенергийни уредби в морето³⁹.
- Регламентът за трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T), който в момента се преразглежда, и регламентът за трансевропейската енергийна мрежа (TEN-E) са от съществено значение за пристанищната инфраструктура. Комисията ще насърчава полезните взаимодействия и взаимното допълване между двата регламента с цел подобряване на общите рамкови условия за пристанищата, които желаят да засилят дейността си в сектора на енергията от възобновяеми източници в морето.

През 2023 г. Европейската комисия представи **промишления план на Зеления пакт**, с който да се повиши конкурентоспособността на европейската промишленост с нулеви нетни емисии и да се подкрепи бързият преход към неутралност по отношение на климата. Този план има за цел да се осигурят по-благоприятни рамкови условия за разширяването на производствените мощности на ЕС за технологии и продукти с нулеви нетни емисии, необходими за постигане на амбициозните цели на Европа в областта на климата. Планът е структуриран около четири основни стълба: предвидима и опростена регулаторна среда, ускоряване на достъпа до публично и частно финансиране за производство в областта на чистите технологии в Европа, инициативи за повишаване на уменията за екологичен преход и накрая, насърчаване на отворената търговия и устойчивите вериги за доставки. **Законодателният акт за промишленост с нулеви нетни емисии**⁴⁰ и **законодателният акт за суровините от критично значение**⁴¹, предложени на 16 март 2023 г., са основните актове за разработване на промишления план на Зеления пакт. И двата акта ще допринесат за повишаване на устойчивостта на ЕС чрез увеличаване на производствените мощности и укрепване на двустранните партньорства и многостранното сътрудничество.

По-специално достъпът до **суровини** е изключително важна тема. Високата ефективност и производителност на електрическите генератори на много вятърни турбини се дължи на постоянните магнити с редкоземни метали⁴². Въпреки че ЕС има водеща роля на световния пазар на вятърни турбини, Китай има доминираща роля на пазара на редкоземни метали — от суровините до производството на

³⁹ Проучването ще бъде публикувано на уебсайта на NSEC: https://energy.ec.europa.eu/topics/infrastructure/high-level-groups/north-seas-energy-cooperation_en

⁴⁰ [EUR-Lex - 52023PC0161 - BG - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

⁴¹ [EUR-Lex - 52023PC0160 - BG - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

⁴² Тези редкоземни метали (РЗМ) са неодим (Nd), празеодим (Pr), диспрозий (Dy) и тербий (Tb).

магнити⁴³. Вследствие на това ЕС е изложен на потенциални смущения, свързани с доставките на материали и компоненти от редкоземни метали (РЗМ). За да се увеличи стратегическата автономност на ЕС, да се намалят свръхзависимостите, да се укрепят веригите за доставки и да се намали екологичният отпечатък, се проучва комбинация от стратегии и действия както в законодателният акт за промишленост с нулеви нетни емисии (NZIA), така и в законодателния акт за суровините от критично значение (CRM), включително:

- повишаване на добива на ресурси на редкоземни метали в Европа;
- увеличаване на мощностите за производство на компоненти в ЕС, със специално ударение върху рафинирането на редкоземни метали и производството на постоянни магнити;
- подобряване на рециклирането на постоянни магнити и заместване на РЗМ с иновативни материали и конструкции;
- насърчаване на партньорства с партньорски държави, за да се гарантират непрекъснатите доставки на суровини от критично значение.

В предложения **законодателен акт за суровините от критично значение** също така се съдържат разпоредби, с които държавите членки се приканват да разработят мерки, целящи да се подобри кръговостта на стратегическите суровини и на тези от критично значение и да се насърчи създаването на пазар за вторични суровини в ЕС. Програмата „Хоризонт Европа“ ще допринесе за постигането на тези цели и чрез текущи научноизследователски и иновационни проекти в областта на кръговата икономика, като Комисията ще следи за усвояването им от отрасъла⁴⁴.

В законодателния акт за промишленост с нулеви нетни емисии (NZIA) се предлага опростена регулаторна рамка за производството в областта на чистите технологии и необходимите компоненти на веригите за доставки и се предлагат ускорени процедури за издаване на разрешения за проекти за производство в областта на чистите технологии. В предложения законодателен акт за промишленост с нулеви нетни емисии технологиите за енергия от възобновяеми източници в морето и технологиите за електроенергийната мрежа са посочени като стратегически технологии за нулеви нетни емисии, които са от решаващо значение за постигането на целите на ЕС в областта на климата и енергетиката до 2030 г.⁴⁵ Това ще позволи проектите за производство на енергия от възобновяеми източници в морето да бъдат признати за стратегически проекти с нулеви нетни емисии, които се ползват с приоритетен статут, съкратени процедури за издаване на разрешения и административна подкрепа за бързо и ефективно изпълнение. Освен това, за да се подпомогне внедряването на продукти, отговарящи на високи стандарти, в предложението за NZIA се изисква при търговете за енергия от възобновяеми

⁴³ JRC, 2023: Carrara и др., Supply chain analysis and material demand forecast in strategic technologies and sectors in the EU — A foresight study („Анализ на веригата на доставките и прогноза за търсенето на материали в стратегическите технологии и сектори в ЕС — прогнозно проучване“), <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC132889>

⁴⁴ Това е в съответствие с препоръките в доклада на Европейската сметна палата относно възобновяемите енергийни източници в морето [Доклад | Европейска сметна палата \(europa.eu\)](#)

⁴⁵ [EUR-Lex - 52023PC0161 - BG - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

източници поръчките да се възлагат и въз основа на критерии за устойчивост и екологична устойчивост⁴⁶.

С оглед на спешната необходимост да се подкрепи устойчивостта на европейското производство за възобновяеми енергийни източници в морето, Комисията ще предприеме редица действия във връзка с координацията на търговете и сближаването на критериите, както е обяснено по-подробно в плана за действие за вятърната енергия.

Комисията също така ще продължи да оптимизира използването на съществуващите финансови инструменти и ще работи с Европейската инвестиционна банка по възможни специално предназначени за целта финансови потоци.

Що се отнася до **уменията**, секторът на енергията от възобновяеми източници в морето (ЕВИМ) се разраства. Днес той осигурява около 80 000 работни места и се очаква да създаде между 20 000 и 54 000⁴⁷ нови работни места в цяла Европа през следващите пет години. При такова бързо развитие обаче достъпът до *квалифицирана* работна ръка може да се превърне в предизвикателство за многобройните специализирани части на веригите на доставка, а специфичното обучение, свързано с уредбите в морето, ще става все по-важно, тъй като дейностите в морето ще се увеличават. В този контекст отрасълът ще трябва да се справи с рисковете от недостиг на квалифицирана работна ръка. Днес управленците, инженерите и техниците вече са много търсени, а свободните работни места вече трудно се запълват. За целта ще е необходим комбиниран подход, който да ускори усилията едновременно за:

- подкрепа за развитието на нови умения както за работещите, така и за навлизащите в отрасъла, особено в областта на цифровизацията, информационните и комуникационните технологии (ИКТ), роботиката, здравето и безопасността;
- подобряване на разнообразието и приобщаването в сектора. Това означава да се поддържа баланс между половете и да се привличат млади хора, както и работници в преход от други сектори, за да се гарантира справедливостта на прехода към зелена икономика.

Както е подчертано в Европейската програма за уменията до 2020 г. и отразено в Европейската година на умения, справянето с предизвикателствата, свързани с уменията, е приоритет за Комисията. В допълнение към по-широките инициативи в подкрепа на развитието на уменията, например чрез препоръките на Съвета относно професионалното образование и обучение, индивидуалните сметки за

⁴⁶ Налице е обещаващо развитие с нарастващи практики на държавите членки за определяне на неценови критерии в търговете за ветроенергийни уредби в морето, включително за съвместно разполагане на проекти за подобряване на природата, множество технологии (например плаващи ветроенергийни уредби, енергия от морските вълни или плаващи уредби за слънчева енергия), рибарство и аквакултури.

⁴⁷ [Observatory — Flores \(oreskills.eu\)](https://observatory-flores-oreskills.eu)

обучение през целия живот⁴⁸ и микроквалификацията⁴⁹, Комисията разработи конкретни инициативи за посрещане на секторните нужди. Например успешният алианс за план за действие за секторно сътрудничество в областта на уменията в морските технологии в рамките на Подробния план за действие за секторно сътрудничество във връзка с уменията по програмата „Еразъм+“ ([MATES](#)) допринесе за създаването на широкомащабно партньорство за енергия от възобновяеми източници в морето в рамките на [Пакта за уменията](#). Партньорството има за цел да привлече нови работници в сектора, по-специално млади хора и жени, и да подпомогне обучението и преквалификацията на специалисти в областта на морските технологии. През следващите две години (2023—2024 г.) то ще бъде подкрепено от финансираня по програмата „Еразъм+“ проект [FLORES](#) (Forward Looking at the Offshore Renewable Energies (Поглед напред към енергията от възобновяеми източници в морето)). В него ще се включат основните участници в промишлената екосистема на ЕВИМ, както и публичните органи на всички управленски равнища, за да се насърчат специализирани предложения за обучение и да се популяризира професионалната реализация в сектора. Ще бъде разработена и обсерватория за нуждите от обучение и предложенията за сектора на ЕВИМ. Освен това финансиранят по програма „Еразъм+“ Център за високи постижения в областта на професионалното образование „Технически умения за хармонизирана енергия от възобновяеми източници в морето“ (T-shore) има за цел да разработи програми за обучение и ресурси, така че работниците да получат уменията и компетентностите, от които се нуждаят, за да успеят в морския ветроенергиен отрасъл.

За да се подпомогне допълнително придобиването на умения за прехода към чисти технологии, с предложението за законодателен акт за промишленост с нулеви нетни емисии на Комисията се възлага да подкрепи създаването на европейски академии за промишленост с нулеви нетни емисии. Академиите ще имат за цел да предоставят, в рамките на три години след създаването им, възможност за обучение и образование на 100 000 обучавани лица, за да допринесат за наличието на умения, необходими за технологиите за нулеви нетни емисии, включително в малките и средните предприятия. За да се осигури прозрачност и преносимост на уменията и мобилност на работниците, академиите ще разработят и въведат удостоверения, включително микроудостоверения, които да обхващат постиженията в обучението.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

След като през ноември 2020 г. бе приета Стратегията за енергията от възобновяеми източници в морето, войната в Украйна и последвалият план REPowerEU подчертаха значението на ускоряването на въвеждането на енергията от възобновяеми източници в морето. Стратегията допринесе съществено за напредъка на промените в много области, включително промените в правната рамка, като например преразгледания регламент за трансевропейската енергийна

⁴⁸ Препоръка на Съвета (2022/С 243/03)

⁴⁹ Препоръка на Съвета (2022/С 243/02)

мрежа (TEN-E) и преразгледаната директива за енергията от възобновяеми източници. **Новите цели за енергията от възобновяеми източници в морето, предложени от държавите членки, са по-амбициозни и изискват бързи действия** на национално и регионално равнище, които да се основават на постигнатия до момента напредък. В плана за действие за вятърната енергия, приет заедно с настоящото съобщение, се определят редица действия, които могат да помогнат да се ускори разгръщането на вятърната енергия в частност и да се укрепи европейският ветроенергиен отрасъл.

Постиженията до момента и предстоящите предизвикателства подчертават необходимостта от по-нататъшно **засилване на регионалното сътрудничество** за ускоряване на развитието на трансграничната енергийна инфраструктура, по-специално развитието на електроенергийни мрежи в морето и трансгранични проекти за енергия от възобновяеми източници, както и на регионални МПП. Комисията ще работи в тясно сътрудничество с държавите членки и всички заинтересовани страни за изпълнение на набелязаните действия за ускоряване на конкретни проекти за енергия от възобновяеми източници в морето, за постигане на смелите амбиции.

В международен мащаб Комисията ще продължи да си сътрудничи с международни организации, като Международната агенция по енергетика (IEA) и Международната агенция за възобновяема енергия (IRENA), и да си партнира с държави, които са ключови играчи в областта на енергетиката, за реализиране на световните стремежи в областта на енергията от възобновяеми източници в морето, включително чрез инициативата Global Gateway.

Комисията смята, че засиленото сътрудничество с държавите членки по отношение на прилагането на съществуващата правна рамка, както и насърчаването на постигането на съгласие по предложеното ново законодателство, както е описано в настоящото съобщение, ще даде възможност за своевременно и устойчиво постигане на амбициозните цели в областта на енергията от възобновяеми източници в морето. Това ще изисква упорити и непрестанни усилия от страна на всички заинтересовани страни.